

Strasbourg, 1. 7. 2014
COM(2014) 392 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU I
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU**

**Prema novom konsenzusu o zaštiti prava intelektualnog vlasništva:
Akcijski plan EU-a**

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU I EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU

Prema novom konsenzusu o zaštiti prava intelektualnog vlasništva: Akcijski plan EU-a

1. UVOD

Europsko vijeće u ožujku 2014. ponovo je naglasilo važnost intelektualnog vlasništva kao ključnog pokretača rasta i inovacija te je istaklo potrebu za borbom protiv krivotvorenja radi jačanja industrijske konkurentnosti EU-a na svjetskoj razini¹. Prava intelektualnog vlasništva (PIV) predstavljaju jedno od glavnih sredstava kojima se poduzeća, autori i izumitelji služe za ostvarivanje dobiti na svoja ulaganja u znanje.

Prema procjeni nedavnog istraživanja sektori koji se temelje na pravima intelektualnog vlasništva čine oko 39 % BDP-a EU-a (ili oko 4,7 bilijuna eura godišnje), a uzimajući u obzir neizravna radna mjesta, do 35 % svih radnih mjesta². U praksi je intelektualno vlasništvo putem odobravanja privremenih ekskluzivnih prava izravno povezano s proizvodnjom i distribucijom novih i autentičnih roba i usluga od čega svi građani imaju koristi. Od najveće je važnosti za ostvarenje tih ciljeva postojanje optimalne i gospodarski učinkovite „infrastrukture” intelektualnog vlasništva koja obuhvaća pravno priznavanje, registraciju, upotrebu i uravnoteženu zaštitu svih oblika prava intelektualnog vlasništva³.

Europskoj uniji potrebne su inovacije i kreativnost kako bi zadržala konkurentnost u odnosu na države s nižom cijenom rada, energenata i sirovina, a istovremeno mora stvoriti uvjete koji potiču inovacije kako bi nam europska poduzeća pomogla da pronađemo izlaz iz krize. Zbog toga djelatnosti koje se temelje na znanju igraju ključnu ulogu u strategijama „Globalna Europa” i „Europa 2020.”.

Naglasak ove Komunikacije je na zaštiti PIV-a. Ona se temelji na konsenzusu da bi naglasak politike zaštite intelektualnog vlasništva trebao biti na borbi protiv povreda prava intelektualnog vlasništva u komercijalne svrhe koje su najštetnije. Njome se žele predložiti novi instrumenti politike namijenjeni zaštiti, poput tzv. pristupa „slijedi novac” kojim se počinitelje povreda u komercijalne svrhe nastoji lišiti izvora prihoda koji ih i motiviraju na takva djela.

Nepoštovanje tuđih prava intelektualnog vlasništva pri plasiranju roba i usluga na tržište problem je koji se odnosi na sve građane, potrošače, poduzeća i porezne obveznike. Povrede

¹ Zaključci Europskog vijeća od 20. – 21. 03. 2014., str. 5. i 6.

² *Djelatnosti u kojima se intenzivno koriste prava intelektualnog vlasništva: doprinos gospodarskim rezultatima i zapošljavanju u Europi.* Vidi: oami.europa.eu.

³ Vidi: ec.europa.eu/internal_market/intellectual-property.

prava intelektualnog vlasništva u komercijalne svrhe slabe interes ulagača za inovacije i kreativnost, što ugrožava otvaranje novih radnih mjesta.

Teško je procijeniti raširenost povreda prava intelektualnog vlasništva u komercijalne svrhe, ali o njihovim gospodarskim posljedicama uvelike se raspravljalo⁴. Prema rezultatima nedavnog globalnog izvješća o prijevarama više od 800 ispitanih viših rukovoditelja izjavilo je da je 11 % njihovih poduzeća u 2013. bilo izloženo povredama prava intelektualnog vlasništva⁵. Prema statističkim podacima o robi zadržanoj na vanjskim granicama Unije zbog sumnje u povrede prava intelektualnog vlasništva, bilo je više od 90 000 takvih slučajeva u 2012. na razini EU-a⁶. Oko 70 % tih slučajeva odnosilo se na poštanski i kurirski promet, što svjedoči o rastu e-trgovine. Ukupno je zadržano gotovo 40 milijuna artikala čija se vrijednost – izražena u vrijednosti ekvivalentnih izvornih proizvoda – procjenjuje na nešto manje od jedne milijarde EUR. Jedna država članica procjenjuje da je 81 % svih proizvoda kojima se povređuju prava intelektualnog vlasništva povezano s organiziranim zločinačkim skupinama⁷. Prema njezinim izračunima prihod organiziranih zločinačkih skupina od tih nezakonitih djela iznosio je više od 100 milijuna EUR, dok je iznos gubitaka gospodarstva u cjelini – u smislu izravnih gubitaka u prihodima legitimnih poslovnih subjekata, izgubljenih prihoda u državnoj blagajni, izgubljenih radnih mjesta i visokih troškova provođenja zaštite – gotovo peterostruko viši (470 milijuna EUR).

Povrede prava intelektualnog vlasništva u komercijalne svrhe istovremeno karakteriziraju podluklost i promjenjivost. Bez obzira na sve napore uložene u odvrćanje od takvih povreda, uključujući povećanje zakonite internetske ponude konkurentnih roba i usluga, prihodi od distribucije i prodaje proizvoda kojima se krše prava intelektualnog vlasništva toliki su da će uvijek privlačiti počinitelje. S obzirom na brzinu kojom se načini počinjenja tih povreda mogu razvijati i koristiti, uvođenje preciznih sustava otkrivanja i brza provedba preventivnih mjera od najveće su važnosti.

Te mjere istovremeno moraju biti razmjerne i osiguravati smanjenje opasnosti od njihove zlouporabe u svrhu narušavanja tržišnog natjecanja kojim bi se mogla ometati pojava novih inovativnih proizvoda i poslovnih modela te nepotrebno ograničiti temeljne slobode. Za učinkovito otkrivanje potrebna je razmjena podataka među dionicima, a prvenstveno među nacionalnim provedbenim tijelima. Iz toga slijedi da Komisija u svrhu odvrćanja od povreda u komercijalne svrhe mora primjenjivati sveobuhvatan, uravnotežen i fleksibilan sustav kojim se može brzo reagirati na stalno nove izazove gospodarstvu znanja EU-a u 21. stoljeću.

⁴ U 2012. RAND Europe dovršio je izvješće: Mjerenje povreda prava intelektualnog vlasništva na unutarnjem tržištu. U tom se izvješću daje i pregled istraživanja koje financira industrija radi procjene ovog problema i s njime povezanih ograničenja.

http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/ipr_infringment-report_en.pdf

⁵ Vidi: kroll.com.

⁶ Vidi: ec.europa.eu/taxation_customs.

⁷ https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/246390/horr73.pdf.
Kibernetički kriminal izuzima se iz procjene.

U skladu sa strategijom Europa 2020. i ne dovodeći u pitanje zakonodavne revizije koje su u tijeku ovom Komunikacijom utvrđuje se akcijski plan od deset točaka.⁸ Komisija će provesti određeni broj mjera, prema potrebi u partnerstvu s Uredom za usklađivanje na unutarnjem tržištu (OHIM) u kojem je od lipnja 2012. smješten Europski opservatorij za povrede prava intelektualnog vlasništva⁹ (dalje u tekstu: „Opservatorij”). Te mjere zajedno s povezanim navedenim aktivnostima i istraživanjima predstavljaju odlučujući prvi korak u izgradnji učinkovite politike zaštite prava intelektualnog vlasništva usmjerene na suzbijanje povreda u komercijalne svrhe na razini EU-a i na nacionalnim razinama. Cilj bi trebao biti postizanje novog konsenzusa o načinima zaštite prava intelektualnog vlasništva uz puno sudjelovanje svih važnih dionika. Komisija će pratiti provođenje ovog akcijskog plana te poziva Europski parlament, Vijeće, države članice, Europski gospodarski i socijalni odbor, Opservatorij i dionike da aktivno pridonose predstojećem radu.

Komunikaciju nadopunjuje Strategija za zaštitu i provedbu prava intelektualnog vlasništva u trećim zemljama te razvoj uže suradnje među carinskim tijelima u EU-u i u trećim zemljama u pogledu trgovine robom kojom se povređuju prava intelektualnog vlasništva, kako je predviđeno carinskim akcijskim planom EU-a.

Svrha je tih mjera je osigurati da se postojeća pravna stečevina EU-a koja se odnosi na propise o intelektualnom vlasništvu, uključujući one o zaštiti u okviru građanskog prava, primjenjuje i promiče na učinkovit način. Zajednički im je cilj i. upotrijebiti sva sredstva kako bi se djelotvorno odvratio i sprečavao ulazak proizvoda kojima se povređuju prava intelektualnog vlasništva na tržišta (tržište EU-a i država s kojima je njegovo tržište sve povezanije) radi ii. poticanja ulaganja, rasta i zapošljavanja u sektorima koji se oslanjaju na prava intelektualnog vlasništva, a koji su ključni za gospodarstva naših država. Jačanje zaštite prava neće samo po sebi riješiti taj problem kojim bi se trebalo pozabaviti i u raspravama te u kampanjama jačanja svijesti o širim posljedicama povreda prava intelektualnog vlasništva usmjerenim na potrošače i proizvođače.

2. ULOGA ZA SVE DIONIKE U LANCU VRIJEDNOSTI INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

2.1. Krivotvoren proizvod ili original? – jačanje svijesti potrošača, poslodavaca i kupaca

Potrošači, poslodavci i poduzeća nisu uvijek svjesni razmjera šteta koje se gospodarstvu nanose povredama prava intelektualnog vlasništva u komercijalne svrhe. Te štete uključuju znatne negativne učinke takvih djela na porezne prihode, povezane troškove za porezne

⁸ Za predložene aktivnosti iz proračuna ne bi trebalo odvojiti više od onoga što je već predviđeno u narednim godinama prema službenom financijskom programiranju Komisije.

⁹ Uredbom (EU) br. 386/2012 od 19. 4. 2012. OHIM-u su povjerene razne zadaće za olakšavanje i podršku aktivnostima koje nacionalna tijela, privatni sektor i institucije EU-a poduzimaju u borbi protiv povreda prava intelektualnog vlasništva. Tim zadaćama nije obuhvaćeno sudjelovanje u pojedinačnim operacijama ili istragama koje provode nacionalna tijela, kao ni predmeti obuhvaćeni Poglavljem V. dijelom III. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (npr. suradnja u kaznenim slučajevima i policijska suradnja).

obveznike, konkurentnost legitimnih poslovnih subjekata i veze s krupnim kriminalom. Istodobno, potrošači nisu uvijek svjesni štete koju bi mogli pretrpjeti kupnjom proizvoda kojima se krše prava intelektualnog vlasništva, osobito u pogledu mogućih opasnosti za zdravlje i sigurnost.

Opservatorij je 25. studenoga 2013. objavio rezultate ispitivanja percepcija prava intelektualnog vlasništva u kojem su sažeto prikazane razine osviještenosti građana o tom pitanju¹⁰. Ono se sastojalo od pregleda literature, kvalitativnog ispitivanja u koje je uključeno 250 Europljana u dobi između 15 i 65 godina i kvantitativne faze u kojoj su putem telefonskih anketa prikupljena mišljenja više od 26 000 Europljana. Iako predstavlja tek prvi korak, istraživanje je pokazalo nedovoljnu svijest, osobito među mlađim ispitanicima, o razmjerima utjecaja prava intelektualnog vlasništva na očuvanje i otvaranje radnih mjesta koja se temelje na intelektualnom vlasništvu. Istraživanje je također pokazalo da mlađi Europljani misle kako od infrastrukture intelektualnog vlasništva najviše koristi imaju velika poduzeća. S obzirom na to, Komisija smatra da postoji potreba za snažnijim i usuglašenijim savjetovanjem o mjerama za jačanje svijesti i sveobuhvatnim lako dostupnim informacijskim alatima širom EU-a.¹¹

Buduće mjere trebale bi uključivati pristup za postizanje višestrukih ciljeva i analizu razloga sve veće potražnje za proizvodima kojima se krše prava intelektualnog vlasništva među pripadnicima digitalne generacije. One bi trebale uključivati daljnje napore na uklanjanju preostalih prepreka za razvoj i širenje proizvoda kojima se ne krše prava intelektualnog vlasništva na jedinstvenom tržištu na način prilagođen potrebama potrošača u digitalnom dobu. One također trebaju uzeti u obzir manjak svijesti potrošača i oslanjati se na prethodne učinkovite kampanje za jačanje svijesti u državama članicama. U izvješću Opservatorija o percepciji prava intelektualnog vlasništva navode se korisni pokazatelji u tom pogledu.

Opservatorij je postavio središnju internetsku bazu podataka za najbolju praksu iz prošlih nacionalnih kampanja za jačanje svijesti. Učestalost povreda prava intelektualnog vlasništva može se znatno smanjiti boljim informiranjem svih sudionika na jedinstvenom tržištu (građana, potrošača, zaposlenika, poslovnih subjekata i tijela javne uprave) o dostupnosti privlačnih, dostupnih i cjenovno prihvatljivih proizvoda intelektualnog vlasništva širom jedinstvenog tržišta. Oslanjajući se na rastuću bazu znanja iz istraživanja koje provodi, Opservatorij će u 2014. pomagati državama članicama pri razvijanju i pokretanju komunikacijskih kampanja za jačanje svijesti građana Unije o utjecaju povreda prava intelektualnog vlasništva, osobito na radna mjesta i gospodarstvo. Kampanjama bi se također trebalo nastojati olakšati pristup proizvodima kojima se ne krše prava intelektualnog

¹⁰ Vidi: oami.europa.eu.

¹¹ Nedavno je pokrenula inicijativu za privlačenje pažnje javnosti na negativne gospodarske učinke povreda prava intelektualnog vlasništva zakonitih proizvoda za građane u vidu izgubljenih radnih mjesta i javnih prihoda, osobito u nekim sektorima: Previše dobro da bi bilo istinito: Više informacija o pravoj cijeni krivotvorenih proizvoda: http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/tajani/stop-fakes/index_en.htm

vlasništva na jedinstvenom tržištu te isticati koristi koje potrošači mogu imati ako se odluče za te proizvode s obzirom na njihovu usklađenost sa zdravstvenim i sigurnosnim standardima te zakonodavstvom o zaštiti potrošača.

Mjera 1.: Komisija namjerava promicati napore Opservatorija i nacionalnih tijela usmjerene na pokretanje i praćenje nove generacije ciljanih komunikacijskih kampanja. Među njima bi trebale biti kampanje za jačanje svijesti građana, osobito mladih, o gospodarskoj šteti od povreda prava intelektualnog vlasništva u komercijalne svrhe te o mogućim zdravstvenim i sigurnosnim rizicima povezanim s proizvodima kojima se krše prava intelektualnog vlasništva, kao i kampanje za isticanje koristi od kupnje proizvoda kojima se ne krše prava intelektualnog vlasništva i olakšavanje pristupa takvim proizvodima.

2.2. Odgovornost nositelja prava za osiguravanje cjelovitosti lanaca opskrbe

Širenje informacijske i komunikacijske tehnologije (ICT) olakšalo je razvoj još dužih – često i globalnih – lanaca opskrbe. Dovelu je i do smanjenja troškova inventara jer su se poslovni subjekti počeli primjenjivati sustav isporuke „točno na vrijeme”. Nadalje, upotrebom ICT-a povećao se broj izravnih isporuka krajnjem potrošaču. Iako je ovaj napredak pozitivan, njime se koriste i komercijalni subjekti koji krše prava intelektualnog vlasništva. To se očituje u sve većoj važnosti malih pošiljaka roba kojima se krše prava intelektualnog vlasništva, brzom ulasku počinitelja povreda na niz tržišta proizvoda i njihovog napuštanja te njihovog prodora u najslabije dijelove lanaca nabave koji obuhvaćaju mnogo zemalja. S tim u vezi, budući da su krajnji potrošači sve svjesniji poslovne etike poduzeća, revizija lanaca nabave kojom se smanjuju opasnosti od povreda prava intelektualnog vlasništva osigurava marketinšku vrijednost i ugled za poduzeća koja temelje poslovanje na pravima intelektualnog vlasništva i koja trguju unutar jedinstvenog tržišta ili s njim¹².

Komisija će u početku ispitati mogućnost uvođenja europskog programa, koji bi se dobrovoljno primjenjivao u tom području, te poticati preuzimanje takve najbolje prakse u postupanju s dužnom pažnjom u svim sektorima koji se intenzivno koriste pravima intelektualnog vlasništva informiranjem o troškovima i koristima sustavne primjene kvalitativnih revizorskih programa koji su već usklađeni s normama priznatih međunarodnih tijela. Konkretno, Komisija će do kraja 2014. organizirati radionicu za dionike o primjeni postupanja s dužnom pažnjom u lancima nabave kao sredstva za sprečavanje povreda prava intelektualnog vlasništva u komercijalne svrhe. Na njoj će sudjelovati dobavljači, nositelji prava, posrednici (uključujući internetske platforme, pretraživače, otpremnike itd.), države članice, akademici i nevladine udruge.

Ključna je i uloga IKT-a u osiguravanju sustava maloprodajne distribucije i logistike pa se stoga njime pridonosi otkrivanju proizvoda kojima se krše prava intelektualnog vlasništva i sprečavanju njihovog ulaska u te sustave. Kako bi se osigurala zaštita distribucijskih lanaca

¹² Uredbom (EU) br. 995/2010 od 20.10.2010. uvodi se obveza postupanja s dužnom pažnjom za poslovne subjekte koji na tržište plasiraju drvene proizvode.

za proizvode i spriječio prodor proizvoda kojima se povređuju prava intelektualnog vlasništva u te lance, primjenjuju se tehnologije za upravljanje inventarom kao što su jedinstvene identifikacijske oznake proizvoda (dvodimenzionalni barkodovi) i identifikacija putem radijskih frekvencija (RFID). Oslanjajući se na rad svojeg Zajedničkog istraživačkog centra u ovom području Komisija će naknadno izdati izvješće o tome kako će se novim tehnološkim rješenjima pridonijeti suzbijanju krivotvorenja i piratstva. Istraživanje sigurnosti koje se u provodi radi otkrivanja porijekla robe koja se prevozi i pomoći u postupku procjene rizika, a financira se putem okvirnog programa EU-a za istraživanje i razvoj usmjereno je na lance nabave za robu u kontejnerima. Zajednički istraživački centar razvio je i informatički alat (Contraffice) koji carinskim tijelima omogućuje analizu putova i pravaca kretanja kontejnera za teret koji se uvozi u EU¹³. Na predloženoj radionici procijenit će se primjenjivost tehnologija praćenja i sljedivosti na različite modele distribucije i trgovine na malo na koje se oslanjaju sektori koji se intenzivno koriste pravima intelektualnog vlasništva te će se poduzeća obavijestiti o najboljoj praksi.

Mjera 2.: Komisija će pokrenuti niz savjetovanja sa svim relevantnim dionicima uključujući civilno društvo o primjeni postupanja s dužnom pažnjom u svim dijelovima lanaca nabave kao sredstva za sprečavanje povreda prava intelektualnog vlasništva u komercijalne svrhe. Na temelju prikupljenih informacija Komisija u tu svrhu namjerava razviti shemu EU-a za postupanje s dužnom pažnjom. Prvo će poticati dobrovoljno prihvaćanje tog programa i pažljivo ga nadzirati kako bi se ustanovilo postoji li potreba za daljnjim inicijativama.

2.3. „Slijedi novac”: dijalog dionika iz sektora u svrhu sprečavanja pojave proizvoda kojima se (povređuju prava intelektualnog vlasništva na internetu

Sporazumi između nositelja prava i poslovnih partnera kojima povjeravaju nabavu, promicanje, distribuciju i prodaju svojih proizvoda važni su za ispunjavanje dvostrukog cilja brzog otkrivanja i prekida povreda prava intelektualnog vlasništva u komercijalne svrhe. U svaki takav memorandum trebali bi biti uklopljeni mehanizmi za zaštitu temeljnih prava i konkurentnog okružja, s posebnim naglaskom na sprečavanje mogućih zlouporaba. Kada se primjenjuju, takvi sporazumi predstavljaju mehanizam brzog odgovora na probleme povreda prava intelektualnog vlasništva. Dijalozi dionika koji vode takvim sporazumima uključuju sastanke među skupinama predstavnika odgovarajućih dionika s naglaskom na konkretne probleme i traženje praktičnih rješenja koja su realna, uravnotežena, razmjerna i pravedna za sve na koje se odnose. Pokrenula ih je Komisija, a svrha im je olakšati sklapanje memoranduma o razumijevanju u kojima se utvrđuju načela koja potpisnici mogu primjenjivati u bilateralnim ugovornim sporazumima. Cilj je počinitelje povreda prava intelektualnog vlasništva lišiti njihovih izvora prihoda. Rezultat prvog dijaloga o ograničavanju prodaja krivotvorenih predmeta putem internetskih platformi je Memorandum o razumijevanju iz 2011¹⁴. U evaluacijskom izvješću iz travnja 2013.¹⁵ zaključeno je da bi

¹³ Vidi: ec.europa.eu/dgs/jrc.

¹⁴ Vidi: ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement.

bilo korisno da se u njega uključe nove strane. Vodeći računa o svim relevantnim kretanjima Komisija će pokrenuti nove dijaloge dionika u 2014. i 2015. u koje će se uključiti pružatelji usluga oglašavanja, usluga platnog prometa i otpremnici u cilju donošenja novih memoranduma o razumijevanju tijekom 2015. što će pridonijeti sprečavanju pojave proizvoda kojima se povređuju prava intelektualnog vlasništva na internetu. Opservatorij će istovremeno provesti usporednu analizu postojećih suradničkih praksi među nositeljima prava i poslovnim partnerima koje su uspostavljene u državama članicama i trećim zemljama.

Mjera 3.: Komisija će olakšati sklapanje novih dobrovoljnih memoranduma o razumijevanju s ciljem smanjenja dobiti od povreda prava intelektualnog vlasništva u komercijalne svrhe u internetskom okruženju, nakon Dijaloga dionika u kojima će sudjelovati pružatelji usluga oglašavanja, platnog prometa i otpremnici.

2.4. Pomoć srednjim i malim poduzećima u zaštiti njihovih prava intelektualnog vlasništva

Direktivom iz 2004. o zaštiti prava intelektualnog vlasništva EU osigurava usklađena pravila o sustavima pravne zaštite prava intelektualnog vlasništva¹⁶. Nakon Komunikacije iz 2010.¹⁷ Komisija je pokrenula opsežan postupak javnog savjetovanja kako bi se procijenila primjerenost tog teksta izazovima u zaštiti prava intelektualnog vlasništva. Krajem 2012. Komisija je dionicima dostavila upitnik kako bi prikupila informacije o dostupnosti prekogranične pravne zaštite prava intelektualnog vlasništva u okviru građanskog prava svim nositeljima prava, osobito malim i srednjim poduzećima. Jedno od pitanja bilo je reagiraju li sudski sustavi u državama članicama dovoljno brzo i jesu li dovoljno specijalizirani. Rezultati te ankete objavljeni su u srpnju 2013.¹⁸ Na temelju toga Komisija će razmotriti jesu li potrebne daljnje mjere za poboljšanje postupaka pravne zaštite u okviru građanskog prava, kao što su zahtjevi male vrijednosti, namijenjenih malim i srednjim poduzećima. Inovativna mala i srednja poduzeća zbog visokih troškova i složenosti parničnih postupaka često odustaju od zaštite svojih prava intelektualnog vlasništva, uključujući ona koja proizlaze iz standardnih ključnih patenata (SEP), što većim tržišnim natjecateljima može omogućiti zlouporabe tržišta. Na razini Unije već postoji nekoliko instrumenata u području građanskog postupka. Komisija je nedavno predložila¹⁹ jačanje i poboljšanje postojećeg europskog postupka za sporove male vrijednosti, jedinstvenog postupka koji je dostupan u svim državama članicama (Uredba (EZ) br. 861/2007). Ta mjera nastavlja se na inicijative Komisije za pomoć državama članicama u povećanju učinkovitosti njihovih pravosudnih sustava, kao što je Okvir vrednovanja u pravosuđu EU-a²⁰.

¹⁵ COM(2013)209 od 18.4.2013.

¹⁶ Direktiva 2004/48/EZ od 29.4.2004.

¹⁷ COM (2010) 779 od 22.12.2010.

¹⁸ Vidi: ec.europa.eu/internal_market/consultations.

¹⁹ COM(2013) 794 završna verzija

²⁰ http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_communication_en.pdf

Mjera 4.: Komisija će provesti analizu postojećih inicijativa na nacionalnim razinama za poboljšanje postupaka zaštite prava intelektualnog vlasništva u okviru građanskog prava namijenjenih malim i srednjim poduzećima, osobito za zahtjeve male vrijednosti, i izvijestiti o njima te razmotriti moguće mjere u tom području.

Inovativna mala i srednja poduzeća zbog visokih troškova i složenosti parničnih postupaka često odustaju od zaštite svojih prava intelektualnog vlasništva. Kao posljedica toga dobit malih i srednjih poduzeća od ulaganja u inovacije nisu optimizirani zbog čega ne mogu širiti aktivnosti istraživanja i razvoja. Ta se situacija u nekim državama članicama nastoji ispraviti nacionalnim programima i fondovima, npr. većim mogućnostima osiguranja parničnih troškova. U 2015. Komisija će uz pomoć Opservatorija po potrebi procijeniti učinkovitost tih nacionalnih programa, kao i programa u trećim zemljama. Na temelju toga Komisija će pokrenuti savjetovanje o rezultatima te procjene putem Zelene knjige što će po potrebi rezultirati političkom inicijativom.

Mjera 5.: Komisija će objaviti Zelenu knjigu radi savjetovanja s dionicima o potrebi za budućim mjerama na razini EU-a temeljenima na najboljoj praksi iz programa koji se financiraju na nacionalnim razinama za pomoć malim i srednjim poduzećima u zaštiti prava intelektualnog vlasništva.

Bilo bi korisno da Opservatorij u svojim raznim aktivnostima u obzir uzme posebnosti malih i srednjih poduzeća, uključujući ograničenost sredstava, u zaštiti njihovih prava intelektualnog vlasništva. Kao nositeljima prava malim i srednjim poduzećima često su potrebne informacije za prilagodbu njihovih marketinških i distribucijskih strategija te im ponekad nedostaju vještine i stručnost za učinkovitu zaštitu intelektualnog vlasništva. Zato Komisija ulaže napore u razvoj sustava podrške²¹ kojim su obuhvaćena pitanja zaštite: jačanjem i koordiniranjem nacionalne podrške putem projekta IPorta te pružanjem savjeta o intelektualnom vlasništvu u transnacionalnim poslovnim aktivnostima putem Europske službe za pomoć u području prava intelektualnog vlasništva i službi za pomoć u području prava intelektualnog vlasništva namijenjenih malim i srednjim poduzećima u trećim zemljama²². U okviru ovog sustava usko surađuju pružatelji usluga opće podrške poduzećima, nacionalni sustavi podrške u području prava intelektualnog vlasništva i aktivnosti Opservatorija.

2.5. Sustavi povrata zaduženja po kartici: alat za potrošače

Određeni pružatelji usluga plaćanja kreditnim i debitnim karticama osiguravaju mehanizme povrata zaduženja po kartici koji potrošačima omogućuju da do određenog iznosa mogu osporiti i odbiti plaćanje usluge ili proizvoda koje ne bi kupili da su znali da nisu izvorni. U nekim državama članicama ti su mehanizmi predviđeni zakonom. Takvi mehanizmi očito

²¹ http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/ipr/what-are-iprs/index_en.htm

²² [Za više pojedinosti vidi Komunikaciju Komisije „Trgovina, rast i intelektualno vlasništvo – za zaštitu i provedbu prava intelektualnog vlasništva u trećim zemljama” COM (2014) [...].]

pridonose smanjenju učestalosti prijevara, ali ujedno omogućavaju potrošačima koji bez znanja prime robe i usluge kojima se povređuju prava intelektualnog vlasništva da za njih ne plate ili da kasnije zatraže naknadu. Ti mehanizmi mogu imati ulogu u lišavanju poslovnih subjekata koji povređuju prava intelektualnog vlasništva njihove nezakonite zarade. U 2014. Komisija će pokrenuti savjetovanje o mehanizmima povrata zaduženja po kartici i drugim mehanizmima za potvrde plaćanja kojima bi se smanjili izvori prihoda od povreda prava intelektualnog vlasništva u komercijalne svrhe. U okviru tog savjetovanja istražiti će se opseg djelovanja za mjere koje će se poduzeti u tom području.

Mjera 6.: Komisija će objaviti Zelenu knjigu u svrhu savjetovanja s dionicima o učincima povrata zaduženja po kartici i drugim povezanim mehanizmima za suzbijanje povreda prava intelektualnog vlasništva u komercijalne svrhe. Na temelju toga Komisija će ispitati potrebe za konkretnim mjerama koje će se poduzeti u tom području i njihovo područje primjene.

3. ZAJEDNIČKI RAD TIJELA JAVNE UPRAVE

3.1. Suradnja među nacionalnim tijelima

Uzimajući u obzir transnacionalnu prirodu uključenosti organiziranog kriminala u povrede prava intelektualnog vlasništva, u Europi bez unutarnjih granica potrebno je ojačati suradnju među nacionalnim tijelima, institucijama EU-a, agencijama EU-a za pravosuđe i unutarnje poslove, relevantnim trećim zemljama i ostalim partnerima. U tom kontekstu, Vijeće za pravosuđe i unutarnje poslove²³ – posebno na temelju Europolove Procjene opasnosti od teškog i organiziranog kriminala – odlučilo je u lipnju 2013. da bi eliminacija organiziranih zločinačkih skupina uključenih u proizvodnju i distribuciju krivotvorene robe kojom se krše propisi o zdravlju, sigurnosti i hrani i skupina koje proizvode robu loše kvalitete trebala biti prioritet za razdoblje 2014. – 2017.

Kako bi se ispunili različiti prioriteti iz tih zaključaka Vijeća o borbi protiv teškog i organiziranog kriminala, države članice uz pomoć tajništva Vijeća, Komisije, Eurojusta, Europolu i drugih nadležnih agencija EU-a izrađuju godišnje operativne akcijske planove²⁴. Provedba tih mjera redovito će se pratiti. Komisija je spremna pružiti potporu državama članicama putem mogućeg sufinanciranja takvih mjera.

Carinskim akcijskim planom EU-a za borbu protiv povreda prava intelektualnog vlasništva za razdoblje od 2013. do 2017.²⁵ postavljen je okvir za zajedničko djelovanje 28 carinskih uprava radi učinkovitije borbe protiv povreda prava intelektualnog vlasništva na vanjskim

²³ Zaključci Vijeća od 7.6.2013. o prioritetima u borbi protiv teškog i organiziranog kriminala.

²⁴ Te su mjere osobito namijenjene poboljšanju dotoka informacija i obavještajnih podataka za potrebe strateških i operativnih analiza, utvrđivanju prioriteta i ciljeva u borbi protiv istaknutih skupina organiziranog kriminala, razvijanju alata za financijske istrage i povrat imovine, promicanju multidisciplinarnu suradnje unutar EU-a i poboljšanju suradnje s ključnim zemljama podrijetla i tranzita te relevantnim partnerima.

²⁵ Rezolucija Vijeća od 10.12.2012.

granicama EU-a. Njime se predviđa razvoj prilagođenih pristupa u sprečavanju kurirske i poštanske dostave robe kupljene na internetu kojom se krše prava intelektualnog vlasništva. Potrebna je daljnja prekogranična suradnja i suradnja među različitim tijelima. Komisija će 2015. održati konferenciju s predstavnicima carinskih, policijskih i pravosudnih tijela radi ostvarivanja bolje suradnje.

Pitanje boljeg praćenja novih trendova u zaštiti prava intelektualnog vlasništva izvan EU-a usporedno se razmatralo u Komunikaciji Komisije kojom se ažurirala „Strategija zaštite prava intelektualnog vlasništva u trećim zemljama” iz 2004.²⁶ U kontekstu pregovora o sporazumima o slobodnoj trgovini EU nastoji dogovoriti znatan angažman vlada trećih zemalja na postizanju visoke razine zaštite prava intelektualnog vlasništva i na taj način olakšati trgovinu proizvodima koji se temelje na pravima intelektualnog vlasništva. Trebalo bi razviti snažniju suradnju i među carinskim tijelima u EU-u i trećih zemalja s obzirom na trgovinu robom kojom se povređuju prava intelektualnog vlasništva, kao što je predviđeno carinskim akcijskim planom EU-a²⁷.

Neke države članice osnovale su unutar svojih područja nadležnosti (OJ-L) jedinice za borbu protiv povreda prava intelektualnog vlasništva čime se izbjeglo udvostručavanje strategija za zaštitu prava intelektualnog vlasništva u nadležnim tijelima tih država članica. U suradnji među državama članicama prisutni su nedostaci i slični rizici od udvostručavanja. Državna tijela često se suočavaju s poteškoćama u praćenju prekograničnih povreda prava intelektualnog vlasništva unutar Unije i stoga rijetko mogu planirati i voditi prekogranične istrage i operacije unutar jedinstvenog tržišta.

Ne dovodeći u pitanje aktivnosti koje su tijekom²⁸, Komisija smatra da bi se suradnja među svim nacionalnim tijelima koja igraju ulogu u zaštiti prava intelektualnog vlasništva mogla poboljšati osnivanjem stručne skupine za sva nadležna tijela država članica²⁹. U okviru tog foruma omogućila bi se razmjena najbolje prakse i rasprava o smjernicama politika u području intelektualnog vlasništva, čime bi se moglo pridonijeti većoj učinkovitosti zaštite prava intelektualnog vlasništva u EU-u³⁰.

Mjera 7.: Komisija će osnovati stručnu skupinu za zaštitu prava intelektualnog vlasništva za države članice, što će državama članicama omogućiti razmjenu najbolje prakse u radu unutar EU-a svih svojih dotičnih tijela te primanje obavijesti o rezultatima tog akcijskog plana.

²⁶ SL C 129, 26.5.2005., str. 3.

²⁷ *Ibid*

²⁸ Posebno u okviru carinskog akcijskog plana ili borbe EU-a protiv teškog i organiziranog kriminala, vidi SL, C 80 od 19.3.2013, str. 1.

²⁹ Njime bi se također moglo nadgledati korištenje zajedničkih alata kao što su baze podataka i ACIST koji su razvijeni u Opservatoriju.

³⁰ Djelokrug i mandat ove stručne skupine utvrdit će se odlukom Komisije u 2014.

3.2. Osposobljavanje nacionalnih tijela na jedinstvenom tržištu

Osposobljavanje nacionalnih tijela za borbu protiv novih trendova i poslovnih modela povezanih s povredama prava intelektualnog vlasništva i razmjenu najbolje prakse u području tehnika prepoznavanja uvelike se odvija na nacionalnoj razini. Nadalje, kada postoji prekogranično osposobljavanje i širenje znanja, ono je često namijenjeno istovrsnim provedbenim tijelima i ne uključuje različita tijela. U kontekstu jedinstvenog tržišta zato postoji potreba za razvojem prekograničnih programa osposobljavanja tijela za zaštitu prava intelektualnog vlasništva. U 2012. i 2013. Opservatorij je vodio seminare za povećanje znanja o krivotvorenim pesticidima i kažnjivim djelima u području farmaceutskih proizvoda namijenjenih službenicima za provedbu zakona. Nadovezujući se na to, osposobljavanja bi se trebala planirati i za nacionalne službenike koji na terenu provode zaštitu prava intelektualnog vlasništva. U međuvremenu, Ured Zajednice za biljnu raznolikost (CPVO) održao je u svibnju 2013. seminar o zaštiti prava nad biljnim sortama za sve kategorije djelatnika uključenih u zaštitu prava intelektualnog vlasništva koji su specijalizirani za to područje. U 2014. Opservatorij će nastaviti razvijati sveobuhvatne sektorske programe osposobljavanja u području zaštite prava intelektualnog vlasništva za tijela država članica. Ti su programi usklađeni s Europolom, Eurojustom, Europskom visokom policijskom školom (CEPOL) i CVPO-om.

U međuvremenu, razvoj edukacija za pripadnike pravne struke o zakonodavstvu EU-a koje se odnosi na prava intelektualnog vlasništva također može rezultirati učinkovitijom zaštitom prava intelektualnog vlasništva i dodjelom pravne zaštite.

U tu svrhu Komisija će promicati izobrazbu pravnika o zakonodavstvu EU-a koje se odnosi na prava intelektualnog vlasništva, osobito potpunim iskorištavanjem mogućnosti europskog portala e-pravosuđe³¹ širenjem postojećih edukacijskih materijala.

Mjera 8.: Komisija će pružiti podršku Opservatoriju u razvoju sveobuhvatnih sektorskih programa osposobljavanja u području zaštite prava intelektualnog vlasništva za tijela država članica u kontekstu jedinstvenog tržišta.

3.3. Odgovornost koju izvođači imaju prema javnosti za provjeru proizvoda kojima se krše prava intelektualnog vlasništva u javnoj nabavi

Kod ugovora o javnoj nabavi u Uniji može doći do prodora proizvoda kojima se krše prava intelektualnog vlasništva u usluge u javnom sektoru. U prvoj fazi, tijekom 2014. Komisija će poticati bolju komunikaciju među tijelima javne uprave država članica o tim pitanjima te će u tu svrhu organizirati konzultacije u stručnoj skupini država članica za javnu nabavu. Tijela javne uprave iz raznih država članica također mogu koristiti tematske radionice u organizaciji Opservatorija za raspravu o problemima s kojima se susreću i razmjenu najbolje prakse. Osim toga, Komisija će pokrenuti prvi sektorski pilot-projekt provodeći provjeru javne nabave u

³¹ Vidjeti: e-justice.europa.eu.

medicinskom sektoru kako bi se procijenili razmjeri problema u tom području. Na temelju tih aktivnosti Komisija će objaviti i promicati vodič o metodologijama kako bi tijelima javne uprave pomogla u otkrivanju i sprečavanju upotrebe krivotvorenih proizvoda u pružanju javnih usluga.

Mjera 9: Komisija namjerava osmisliti, promicati i objaviti priručnik o najboljoj praksi za tijela javne uprave u cilju izbjegavanja nabave krivotvorenih proizvoda.

4. BOLJE PRAĆENJE I USMJERAVANJE POLITIKE ZAŠTITE PRAVA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

4.1. Analiza trendova u području prava intelektualnog vlasništva i povredama prava intelektualnog vlasništva

Iz perspektive javnog interesa politikama zaštite prava intelektualnog vlasništva treba ciljati na one povrede prava intelektualnog vlasništva u komercijalne svrhe kojima se najviše ugrožavaju ulaganja u inovacije i kreativnost te najviše šteti dobrobiti potrošača i gospodarskom rastu. U tom kontekstu potrebno je objektivno utvrditi i zatim sustavno nadzirati sektore u kojima se intenzivno koriste prava intelektualnog vlasništva i u kojima se trpe najveće štete od povreda prava intelektualnog vlasništva kako bi se osiguralo da instrumenti politike navedeni u ovoj komunikaciji kao i zakonski sustavi pravne pomoći imaju učinka. U rujnu 2013. Europski patentni ured (EPO) i OHIM objavili su istraživanje u kojem se donosi početna procjena sektora u kojima se intenzivno koriste prava intelektualnog vlasništva na području EU-a³². Druga faza izvješća OHIM-a i EPO-a o sektorima u kojima se intenzivno koriste prava intelektualnog vlasništva objavit će se u jesen 2014.³³

Nakon što se utvrde sektori u kojima se intenzivno koriste prava intelektualnog vlasništva, potrebno je primijeniti pouzdane metodologije procjene kako bi se ispitali razmjeri povreda prava intelektualnog vlasništva u komercijalne svrhe u tim sektorima³⁴. Komisija će zajedno s Opservatorijem do 2015. predložiti transparentne i pragmatične modele za procjenu trendova povreda prava intelektualnog vlasništva u sektorima u kojima se intenzivno koriste prava intelektualnog vlasništva.

Komisija provodi istraživanje za sektore u kojima se intenzivno koriste prava intelektualnog vlasništva s internetskom prodajom proizvoda koju ugrožava ponuda „besplatnih”

³² *Industrije u kojima se intenzivno koriste prava intelektualnog vlasništva, op. cit.*

³³ Istraživanjem podataka na razini poduzeća utvrdit će se sektori u kojima se intenzivno koriste prava intelektualnog vlasništva na nacionalnoj razini i kvantificirati njihov doprinos gospodarstvu svake države članice te će se procijeniti u kojoj se mjeri mala i srednja poduzeća oslanjaju na prava intelektualnog vlasništva.

³⁴ RAND Europe dovršio je 2012. izvješće za Komisiju (*Mjerenje povreda prava intelektualnog vlasništva na unutarnjem tržištu*, navedeno gore) u kojem je dan prikaz oko 200 provedenih istraživanja te su istaknute njihove prednosti i nedostaci u pogledu metodologije i prikupljenih podataka. Na temelju toga predložila je stručno recenziranu metodologiju koja bi se mogle koristiti za procjenu razina povreda prava intelektualnog vlasništva u gospodarstvu.

nezakonitih proizvoda kojima se krše prava intelektualnog vlasništva kako bi se procijenili učinci proizvoda kojima se vrši povreda na zakonite proizvode. Ono će biti dovršeno do kraja 2014. Zajedno s Opservatorijem Komisija će također pokrenuti istraživanje o povredama dozvola „Creative Commons” koje vrše prekršitelji koji nastoje prisvojiti slobodno dostupna djela. Nadalje, Opservatorij će pokrenuti istraživanje o ponašanju i stavovima mlađih generacija u odnosu na obrasce korištenja proizvoda na koja se primjenjuju prava intelektualnog vlasništva.

U kontekstu svojeg rada u području carinske politike Komisija će nastaviti prikupljati i pružati pristup podacima o zadržanim proizvodima na vanjskim granicama EU-a. Te će se informacije nadopunjavati informacijama o povredama prava intelektualnog vlasništva zabilježenima na jedinstvenom tržištu³⁵. Usporedno s time, Opservatorij uz podršku nadležnih nacionalnih tijela radi na razvoju baze podataka za sudsku praksu u procesuiranju povreda prava intelektualnog vlasništva.

Kako bi ti se podaci iskoristili za osiguravanje transparentnih gospodarskih temelja za politiku zaštite prava intelektualnog vlasništva, Komisija od 2014. namjerava pružati gospodarska izvješća iz tog područja. Oni će služiti kao alat za praćenje politika Komisije usmjerenih protiv povreda prava intelektualnog vlasništva u komercijalne svrhe.

Mjera 10.: Komisija će svake dvije godine objaviti izvješće o gospodarskim učincima politike EU-a u području prava intelektualnog vlasništva koje bi moglo poslužiti kao učinkovitije sredstvo praćenja za novu politiku EU-a u području zaštite prava intelektualnog vlasništva koja je opisana u ovoj Komunikaciji.

³⁵ Ti će se podaci pohraniti u Alatu za podršku obavještajnom sustavu u borbi protiv krivotvorenja (ACIST) koji je zajedno s Europolom razvio OHIM: <https://www.tmdn.org/enforcementintelligence-webapp/>